

Προβληματισμοί για τη διδασκαλία των Θρησκευτικών στο Δημοτικό

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

«Στα βυζαντινά χρόνια»

Μια πονεμένη ιστορία (της Ε' Δημοτικού)

Από τον Σεπτέμβριο «μαθητεύω» μαζί με την κόρη μου στην Ε' Δημοτικού. Σε γενικές γραμμές δεν χρειάζεται να τη βοηθήσω καθόλου, μια και τα καταφέρνει σε όλα τα μαθήματα μόνη της, εκτός από ένα το οποίο τη δυσκολεύει αφάνταστα, την Ιστορία. Για να μάθει το μάθημα πρέπει να το διαβάσει δύο και τρεις φορές, να το μελετήσουμε μετά μαζί και πάλι να της το εξηγήσω άλλη μια φορά, ώστε να κατανοήσει τις βασικές έννοιες και τις λέξεις-κλειδιά που βρίσκονται σε κάθε ενότητα. Ευτυχώς η δασκάλα δεν το ζητάει «παπαγαλία», όπως συνέβαινε στην περυσινή τάξη.

Δεν είναι περίεργο που δυσκολεύεται το παιδί, όπως δεκάδες άλλα παιδιά, φαντάζομαι, στην ίδια τάξη. Δε θα μπορούσε εξάλλου να συμβεί κάτι διαφορετικό με το βιβλίο που δίνεται στην Ε' Δημοτικού, το οποίο θεωρώ ότι δεν είναι καθόλου

κατάλληλο γι' αυτή τη βαθμίδα. Για να εξηγήσω:

Από τη διδακτική μου εμπειρία στο μάθημα της Ιστορίας, που έχω διδάξει κατά καιρούς σε β' ανάθεση στο Γυμνάσιο, μπορώ να υποστηρίξω με απόλυτη βεβαιότητα ότι το βιβλίο «Στα βυζαντινά χρόνια» άνετα θα διδασκόταν στη Β' Γυμνασίου και σίγουρα θα ήταν πολύ αποτελεσματικό εγχειρίδιο για τους μαθητές της, μετά βεβαίως από κάποιες διορθώσεις και βελτιώσεις. Αλλά για τα παιδιά της Ε' Δημοτικού;

Οι λόγοι είναι πολλοί. Ο πρώτος είναι η δυσνόητη γλώσσα και οι πάμπολλες δύσκολες λέξεις που χρησιμοποιούνται, οι οποίες είναι άγνωστες στους μαθητές αυτής της βαθμίδας. Επίσης, η σύνταξη των προτάσεων είναι πολύ πυκνή και το κείμενο δίνει την εντύπωση ότι «μιλάει» σε ήδη γνώστες των πραγμάτων και όχι σε μαθητές Δημοτικού, οι οποίοι αρχίζουν να αποκτούν βασικές γνώσεις και δεξιότητες, με στόχο να τις αναπτύξουν βαθύτερα στο επόμενο στάδιο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Αντίθετα το βιβλίο δίνει την αίσθηση ότι πρέπει να προσφέρει «μονοκοπανιάς» όλες τις γνώσεις μαζεμένες σα να βιάζεται να προλάβει να τα πει όλα. Να δούμε, όμως, στο τέλος τι θα μείνει στο μυαλό των μαθητών!

Μια πρόσθετη δυσκολία είναι ότι πολλές από τις βασικές έννοιες του μαθήματος δίνονται όχι μέσα στο κείμενο της ενότητας αλλά στα παραθέματα, κάτι που δυσκολεύει να το αφομοιώσει το παιδί. Οι έννοιες αυτές θεωρούνται δεδομένες σε αμέσως επόμενα μαθήματα, με τρόπο τελείως ετεροβαρή, δημιουργώντας κατά τη γνώμη μου κενά στη διαπραγμάτευση.

Έτσι για παράδειγμα, η διαμάχη ανάμεσα σε ενωτικούς και ανθενωτικούς περιγράφεται στο 6^ο παράθεμα της 33^{ης} Δ.Ε., η οποία έχει θέμα «Οι Οθωμανοί Τούρκοι κατακτούν βυζαντινά εδάφη» αλλά επανέρχεται στο επόμενο μάθημα εντός του κειμένου της ενότητας, με άλλα γράμματα και άλλο ύφος, με τρόπο που δυσκολεύει την ανάκληση των πληροφοριών και δεν συνδέεται λεκτικά και οπτικά με την αρχική πληροφορία. Άντε τώρα το παιδί να καταλάβει τι του λέει το μάθημα, με δεδομένο ότι τα παραθέματα στα μάτια του είναι βοηθητικά στοιχεία, όπως π.χ. οι χάρτες, και όχι συστατικά του μαθήματος. Και δεν είναι σίγουρο ότι ο εκπαιδευτικός προλαβαίνει να «δουλέψει» όλα τα παραθέματα μέσα στην τάξη με τέτοιο τρόπο ώστε να καταστούν κτήμα των μαθητών.

Πώς, εξάλλου, να εξηγήσει για το σχίσμα και τον Πάπα, πληροφορία που βρίσκεται μόνο σε μια υποσημείωση στην 30^α Δ.Ε. αλλά επανέρχεται στο θέμα της ενώσεως των Εκκλησιών εντός του κειμένου του μαθήματος;

Επίσης, στην 19^η Δ.Ε. ελλείπει εντελώς κάθε αναφορά στον Μωάμεθ και τον ρόλο της ισλαμικής θρησκείας στην εξάπλωση των Αράβων, παρόλο που τον ζητάνε σε αντίστοιχη ερώτηση στο τετράδιο εργασιών!

Αλλά και στην 24^η Δ.Ε. η εικονομαχία «σταμάτησε με τη Ζ' οικουμενική Σύνοδο, την οποία συγκάλεσε η αυτοκράτειρα Θεοδώρα (843)». Άσχετα αν η σύνοδος αυτή έγινε το 787 από την Ειρήνη την Αθηναία!

Θα μπορούσα να αναφέρω πολλές ακόμη ατέλειες του βιβλίου. Θα περιοριστώ όμως σε μια ακόμη, που σχετίζεται με την ειδικότητά μου, ως θεολόγου. Η διαπραγμάτευση για τα θρησκευτικά θέματα στη Ρώμη και το Βυζάντιο μαρτυρά σχετική ασχετοσύνη, αν δεν υποκρύπτει κάτι βαθύτερο. Ενώ οι διωγμοί εναντίον των χριστιανών, που κράτησαν 250 χρόνια και προκάλεσαν χιλιάδες θανατώσεις μαρτύρων, εξαντλούνται στο βιβλίο εντός τριών γραμμών στην 5^η Δ.Ε. με εντελώς ανιστόρητο τρόπο («προκάλεσαν... έντονο διχασμό ανάμεσα σε αυτούς και τους οπαδούς των άλλων θρησκειών»;;;), τα μέτρα του Θεοδοσίου περιγράφονται αναλυτικά με την επισήμανση ότι «για όλα αυτά οι χριστιανοί ονόμασαν τον Θεοδόσιο 'Μέγα' και τον Ιουλιανό 'Αποστάτη'».

Επίσης οι εικόνες που χρησιμοποιούνται στις δύο περιπτώσεις είναι αποκαλυπτικές για τη στόχευση των συγγραφέων. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε την απεικόνιση φυλακισμένων χριστιανών με τη λεζάντα: «Πολλοί χριστιανοί διώχθηκαν και φυλακίστηκαν για την πίστη τους», ενώ στη δεύτερη έχουμε απεικόνιση «φανατικών χριστιανών» που «καταστρέφουν αρχαία μνημεία» με σφυριά και φωτιές στα χέρια τους. Στην περίπτωση αυτή τίθεται και παράθεμα από τον Λιβάνιο για την καταστροφή των ιερών. Η παρουσίαση των δύο περιπτώσεων είναι φρικτά ανιστόρητη! Αυτό ήταν οι διωγμοί; κάποιες φυλακίσεις χριστιανών, που τους προκαλούσαν «διχασμό με τους πιστούς των άλλων θρησκειών»; Πού είναι οι χιλιάδες εκτελέσεις, οι σταυρώσεις, οι πυρπολήσεις, οι θανατώσεις στις αρένες; Πού θα μάθουν τα παιδιά για τα διακόσια πενήντα χρόνια των κατακομβών και των μαρτυρίων; Πώς θα αναγνωρίσουν την αξία του διατάγματος της ανεξιθρησκίας το 313 μ.Χ.;

Με τα λίγα αυτά θεωρώ ότι φάνηκε πως χρειάζεται μια ριζική βελτίωση του βιβλίου της Ε' Δημοτικού. Χρειάζεται να γραφτεί ένα βιβλίο απλό και κατανοητό για παιδιά, με ευσύνοπτο μέγεθος, που θα δίνει σε βασικές γραμμές την πορεία της ιστορίας από τη ρωμαϊκή εποχή ως την Άλωση, για να μένει κάτι στο γνωστικό τομέα των παιδιών και να μην φορτώνεται απλώς μαζεμένες πληροφορίες, που δυσκολεύουν την εμπέδωση απλών νοημάτων, κατάλληλων για την ηλικία του Δημοτικού. Ας αφήσουμε την εμβάθυνση για το Γυμνάσιο!